

Kohti työelämää -valmennus maahanmuuttaneille kotivanhemmille

Kohti työelämää -valmennuksen tavoitteena on edistää maahanmuuttaneiden kotivanhempien työelämäosallisuutta järjestämällä yksilö- ja pienryhmämuotoista uraohjausta, jonka keskiössä ovat osaamisen kartoittaminen ja oman urapolun suunnittelu.

Valmennuksessa on kolme eri osiota, joissa kaikissa on useampia vaihteita tai osioita:

- 1) Orientaatiojakso
- 2) Alakohtainen tutustuminen
- 3) Työelämäjakso

Tämän dokumentin tavoitteena on esitellä valmennuksen vaiheet mahdollisimman konkreettisesti niin, että haluttaessa tämän perustella voisi soveltaa valmennusmallia omaan käyttöön.

Kohti työelämää -valmennus on kehitetty Koulutuskuntayhtymä OSAOn koordinoimassa hankkeessa Kotoa työelämään – Maahanmuuttaneiden toimiva arki. Yksi keskeisin toimenpide hankkeessa oli kaksi kertaa viikossa kokoontunut suomen kielen kielikerho, jota veti suomen kielen opettaja. Kielikerho toimi tärkeänä väylänä valmennuksen osallistujahankinnalle. Kielikerhossa uraohjaajat tutustuivat kotivanhempiin, syntyi luottamusta ja huomattiin tarpeita uraohjaukselle. Moni Kohti työelämää -valmennukseen osallistunut kävikin ennen ja jälkeen sekä valmennuksen aikana myös kielikerhossa.

1) Orientaatiojakso

Orientaatiojakson ideana on tarjota mahdollisuus pohtia perhevapaan aikana yksilöohjauksessa sekä vertaisten kanssa pienryhmäohjauksessa oman uran kannalta oleellisia kysymyksiä ja suunnitella tulevia askeleita omalla urapolulla.

1. Alkukeskustelu

- Valmennuksen orientaatiojakso alkaa yksilöohjauksena ns. alkukeskustelulla uraohjaajan kanssa. Tässä aloituksessa kartoitetaan osallistujien koulutus- ja työhistoriaa, tämänhetkistä elämäntilannetta sekä tavoitteita ja motivaatiota valmennukselle.

2. Pienryhmätapaamiset

- Alkukeskusteluiden jälkeen uraohjaaja muodostaa sopivia 4–6 hengen ryhmiä.
- Ryhmä tapaa yhdessä uraohjaajan johdolla 4–6 kertaa osallistujien toiveiden ja tavoitteiden mukaan.
- Tapaamisia järjestetään 1–2 kertaa viikossa, ja yhden tapaamisen kesto on noin 2 tuntia.
- Osa tapaamisista voidaan järjestää myös etäyhteyksien avulla tai koko valmennus hybriditoteutuksena. Vertaistuellinen työskentely toimii usein kuitenkin parhaiten lähitapaamisissa ja mahdollistaa monipuolisten menetelmien käytön.
- Tapaamisten teemat ovat
  - 1) minun osaamispolkuni: koulutus- ja työhistoria ja merkittävät elämäntapahtumat,**
  - 2) omien vahvuuksien, taitojen ja osaamisen, kiinnostuksen kohteiden ja arvojen kartoitus,**
  - 3) Suomen koulutusjärjestelmä, paikalliset koulutusmahdollisuudet ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen alat,**
  - 4) polku työelämään: erilaiset työllistymisen mahdollisuudet ja työnhaun perusteet sekä**
  - 5) varhaiskasvatus ja paikalliset lapsiperheiden palvelut sekä vanhemman hyvinvointi ja omat resurssit.**

3. Kielitaidon arviointi ja kielitaidon kehittämisen suunnitelma

- Orientaatiojakson aikana voi osallistua myös suomi toisena kielenä -opettajan toteuttamaan kielitaidon arviointiin ja saada kielitaidon kehittämisen suunnitelman sekä todistuksen kielitaidosta.
- Arvio kielitaidosta antaa sekä osallistujalle että ohjaajalle tärkeää tietoa mahdollisuuksista ja tarpeista esimerkiksi koulutushakuun, osaamisen kehittämiseen ja jatko-ohjaukseen liittyen.
- Kielitaidon kehittämisen suunnitelma on henkilökohtainen dokumentti, johon on koottu omalle tasolle sopivia suomen kielen koulutuksia ja kursseja alueella sekä verkossa. Lisäksi dokumenttiin on koottuna erilaisia verkko- tai kirjallisia oppimateriaaleja, jotka soveltuvat itsenäiseen opiskeluun.

4. Yksilöohjaus

- Osallistujalle voidaan tarjota henkilökohtaista ohjausta tarpeen mukaan.
- Yksilötapaamisten aikana voidaan esimerkiksi työstää CV:tä, tehdä koulutushakua tai etsiä sopivia palveluita osallistujan ja/tai hänen perheensä tavoitteiden ja tarpeiden tukemiseksi.

5. Loppukeskustelu ja jatkosuunnitelma

- Orientaatiojakson päätteeksi käydään uraohjaajan ja osallistujan välinen loppukeskustelu, jossa kerrataan alkukeskustelussa asetetut tavoitteet ja arvioidaan niissä onnistuminen.
- Tavoitteena on, että osallistujalla on lopuksi selkeä jatkosuunnitelma, johon on kirjattuna konkreettiset seuraavat askeleet, joita voivat olla esimerkiksi tutustuminen tietylle alalle, hakeutuminen tutkintokoulutukseen tai suomen kielen kurssille, varhaiskasvatuspaikan hakeminen lapselle, työelämäjaksolle osallistuminen tai hakeutuminen muuhun palveluun.
- Usein hyödyllistä on, jos jatkosuunnitelmassa on myös varasuunnitelma tai kaksikin, sillä aina ensisijaiset toiveet eivät toteudu.
- Osa osallistujista jatkaa perhevapaata vielä valmennuksen jälkeenkin. On hyvä keskustella, mistä osallistuja saa tarvittaessa myös muita palveluita ja ryhmätoimintaa oman tai perheensä arjen tueksi ja jatko-ohjausta, kun jatkosuunnitelman toteuttaminen myöhemmin on ajankohtaista esimerkiksi koulutus- tai työnhaun suhteen.

Orientaatiojakson aikana osallistuja saa arvokasta ja monipuolista tietoa omasta osaamisestaan ja paikallisista palveluista ja mahdollisuuksista, tarvitsemansa määrän ohjausta sekä konkreettisen jatkosuunnitelman, joka voi merkittäväällä tavalla vaikuttaa hänen suunnitelmiinsa ja nopeuttaa urapolulla etenemistä.

2) Alakohtainen tutustuminen

Alakohtaisen tutustumisen tavoitteena on syventää tutustumista orientaatiojaksolla virinneisiin kiinnostuksen kohteisiin ja selvittää, mikä mahdollisista alavaihtoehtoista voisi olla itselle sopiva. Voi olla tarpeellista ja kannattavaa tutustua useampaan kiinnostavaan alaan (esimerkiksi 3–5 alaa), sillä tutustuminen opintoihin ja ammattien erityispiirteisiin saattaa muuttaa käsityksiä alasta ja vaikuttaa vielä suunnitelmin ja valintoihin.

1. Kiinnostusten kartoittaminen

- Jo orientaatiojaksolla kartoitetaan omia vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita ja arvoja eri menetelmin sekä tutustutaan eri aloihin ja ammatteihin esimerkiksi ammattikorttien avulla. Tämän perusteella muodostuu käsitys siitä, mikä tai mitkä alat voisivat kiinnostaa tai sopia itselle.

2. Orientaatio alatutustumiseen

- Tietoa voidaan syventää esimerkiksi alakohtaisten esittelyvideoiden, oppilaitoksen nettisivujen, Työmarkkinatorin Ammattitieto-sivujen yms. materiaalien välityksellä ennen oppilaitoksessa järjestettyä alan opintoihin tutustumista. Kohti työelämää - valmennuksessa kehitettiin Ammattikortit, joissa on esitelty kaikki OSAOn tarjoamat ammatilliset perustutkinnot. Korteista pääsee QR-koodin avulla tutustumaan jokaiseen ammattiin ja tutkintoon syvällisemmin OSAOn verkkosivuille.

3. Alakohtainen tutustuminen

- Uraohjaaja järjestää halutulle alalle/alaille yhteistyössä opinto-ohjaajan ja/tai ammattiopettajan kanssa tutustumiskäyntejä, joihin voi kuulua yleinen info-osuus, opiskeluympäristöön tutustumista ja mahdollista opetuksen seuraamista.

4. Reflektointi

- Alakohtaisen tutustumisen antia voidaan reflektoida itsenäisesti, pienryhmässä tai yhdessä uraohjaajan kanssa. Hankkeessa kehitettiin alakohtaisten tutustumisten tueksi työkirjoja, joissa annetaan perustietoa alan opiskelusta ja sisällöistä sekä kannustetaan keräämään alakohtaista sanastoa sekä ottamaan itse selvää lisää erilaisten kysymysten ja tiedonhaun avulla. On tärkeää, että tietää paitsi opiskelun vaatimukset myös alan yleispiirteistä kuten työmarkkinatilanteesta, palkkauksesta, työajoista jne.

5. Jatkosuunnitelma

- Alakohtaisen tutustumisen jälkeen voidaan pohtia, onko tutustujalla kiinnostusta hakeutua alalle tai esimerkiksi tutustua alaan paremmin. Jatkotutustuminen voidaan tarvittaessa järjestää esimerkiksi koulutuskokeiluna.
- Tarvittaessa uraohjaaja voi antaa tarkempaa ohjausta ja tukea alalle hakeutumiseen. Joskus tarvitaan lisää suomen kielen kehittämistä ja opiskeluvalmiuksien kehittämistä esimerkiksi TUVA-koulutuksessa.
- Tärkeää on, että valmennuksen osallistuja saa konkreettiset askeleet tavoitteensa toteuttamiseksi. Jos hakuedellytykset täyttyvät, voidaan hakemus alalle tehdä jo tässä vaiheessa.

Parhaimmillaan alakohtainen tutustuminen voi vahvistaa omaa alavalintaa ja johtaa koulutushakuun. Toisaalta voi myös syntyä konkreettinen tavoite, jota lähdetään tavoittelemaan askel kerrallaan. Esimerkiksi suomen kielen opiskeluun voi saada uutta motivaatiota, kun on selkeä tavoite mielessä.

3) Työelämäjakso

Työelämäjaksolla on mahdollisuus kokeilla tiettyä alaa ja työtä käytännössä. Näin voi saada tärkeää tietoa tietyn alan tai työn sopivuudesta itselle sekä oman osaamisen kehittämistarpeista. Työelämäjaksolla voi kehittää työelämätaitoja ja ammatillista suomen kielen taitoa.

1. Kotivanhempi siirtyy perhevapaalta työttömäksi työnhakijaksi.

- Kun kotivanhempi siirtyy tilanteeseen, jossa lapsi aloittaa päivähoidon ja vanhempi ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi ja aktivoi työnhakunsa, voidaan suunnitella yhteistyössä työllisyyspalveluiden ja osallistujan kanssa työelämäjakson toteuttamista työkokeiluna.

2. Sopivan työkokeilupaikan etsiminen

- Sopivaa työkokeilupaikkaa etsitään sen mukaan, mitkä ovat työkokeilijan tavoitteet. Työelämäjakson tavoitteeksi voidaan asettaa yksilöllisten tarpeiden mukaan esimerkiksi työelämän kielitaidon kehittyminen, tiettyyn alaan tai tiettyihin työtehtäviin tutustuminen, oman osaamisen kartoittaminen, näkyväksi tekeminen tai kehittäminen tai ammatin- ja alanvalinnan selkeyttäminen.
- Uraohjaaja voi auttaa sopivan työkokeilupaikan löytämisessä. On hyvä, jos uraohjaaja hyödyntää omia verkostojaan ja taustaorganisaation työelämäkumppanuuksia. Esimerkiksi Kohti työelämää -hankkeessa yhtenä tavoitteena oli solmia työelämäkumppanuuksia eri yritysten kanssa ja kartoittaa siten etukäteen, millaisia työtehtäviä ja uramahdollisuuksia voisi olla tarjolla.

3. Työelämäjaksosta sopiminen

- Kun sopiva työkokeilupaikka on löytynyt ja sekä tuleva työkokeilija että työpaikka ovat valmiita sitoutumaan työkokeiluun, tehdään työkokeilusopimus.
- Tarvittaessa uraohjaaja voi olla linkkinä työkokeilijan, työpaikan ja omavalmentajan/työllisyyspalveluiden välillä. Työkokeilun periaatteet eivät ole välttämättä tuttuja kaikissa yrityksissä, ja on tärkeää, että kaikki osapuolet tietävät, mihin ollaan sitoutumassa ja miten toimitaan.

4. Työelämäjakson toteutus

- Työkokeilun aikana uraohjaaja voi olla eri tavoin työkokeilijan ja työyhteisön tukena, esimerkiksi
  - o antamalla konkreettista ohjausta ja kielitukea työpaikalla perehdytyksen ja/tai työtehtävien yhteydessä,
  - o kokoamalla ja laatimalla työkokeilijalle kielenoppimiseen sopivia materiaaleja ja vinkkejä,
  - o laatimalla yhdessä työkokeilijan ja työnantajan kanssa ns. kielisopimuksen, jossa sovitaan yhdessä kielenoppimisen tavoitteista ja tavoista niiden saavuttamiseksi työkokeilun aikana sekä
  - o antamalla konkreettisia vinkkejä työpaikalle kielitietoiseen työskentelyyn tilanteessa, jossa työntekijän äidinkieli ei ole suomi.
- Uraohjaaja voi tehdä ohjauskäyntejä työpaikalle tarvittaessa tai yhteisesti sovitun mukaan.

5. Palaute

- Työelämäjakson päätteeksi on tärkeää reflektoida kokemusta ja käydä yhdessä eri osapuolten kanssa arviointi- ja palautekeskustelu. Tässäkin uraohjaaja on tarpeen mukaan tukena ja apuna.

6. Jatkosuunnitelma

- Lopuksi on tärkeää pohtia työelämäjakson merkitystä ja sen vaikutusta jatkosuunnitelmiin ja tehdä jatkosuunnitelma esimerkiksi koulutus- tai työnhakuun.

Työelämäjakso antaa tärkeää kokemusta työelämästä, parantaa osallistujan kielellisiä valmiuksia ja selkeyttää alanvalintaa ja edistää työllistymistä.

Yhteenveto

Kohti työelämää -valmennus on maahanmuuttaneille kotivanhemmille suunnattu uraohjausmalli, joka tukee sujuvaa siirtymää perhevapaalta koulutukseen ja työelämään. Valmennus yhdistää yksilöllisen ohjauksen, pienryhmämuotoisen vertaistyöskentelyn, kielitaidon arvioinnin sekä konkreettisen tutustumisen koulutusaloihin ja työympäristöihin.

Valmennusprosessin aikana osallistuja tunnistaa oman osaamisensa ja vahvuutensa, saa realistisen kuvan koulutus- ja työllistymismahdollisuuksista sekä laatii konkreettisen jatkosuunnitelman. Malli vahvistaa osallisuuden kokemusta, ehkäisee työelämästä etääntymistä ja edistää yhdenvertaista pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille.

Valmennukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Kun osallistuja on motivoitunut, valmis pohtimaan omaa tulevaisuuttaan ja tunnistanut tarvitsevansa uraohjausta, ohjaus on osuvaa ja oikea-aikaista. Valmennusmalli tarjoaa ammattilaisille rakenteen ja valmiin palvelumallin kotivanhempien nivelvaiheen ohjaukseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

Valmennusmalli on sovellettavissa myös muille kohderyhmille sopivaksi.